KULTTUURI-HARRASTAMISEN KOETUT VAIKUTUKSET 2022

Selvitysraportti

KANSALAIS-FOORUMI

sHT

Kansalaisareena

Suomen Puhallinorkesteriliitto

Suomen Nuorisosirkusliitto

Nuorisoseurat

NUORI KULTTUURI

TEKSTI
Hanna Pulkkinen

ULKOASU
Joni Sivonen

KANNEN VALOKUVA
Carita Berg

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 4

1.1 Tausta ja tavoitteet 4

1.2 Mittareiden laatiminen 4

2 SELVITYKSEN TOTEUTUS 7

2.1 Toteuttajat 7

2.2 Selvityksessä tehdyt toimenpiteet 7

3 SELVITYKSEN TULOKSET 8

3.1 Vastaajien taustatiedot 8

3.2 Fyysiset vaikutukset 8

3.3 Psykologiset vaikutukset 10

3.4 Oppimiseen liittyvät vaikutukset 12

3.5 Sosiaaliset vaikutukset 14

3.6 Yhteisöön liittyvät vaikutukset 17

4 TULOKSET IKÄRYHMITTÄIN 20

4.1 Alle 30-vuotiaat 20

4.2 31–50-vuotiaat 22

4.3 Yli 51-vuotiaat 24

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ 26

6 JATKOTOIMENPITEITÄ 28

6.1 Kyselyn toistaminen ja vertailtava aineisto tulevina vuosina 28

6.2 Mittaristo on myös muiden toimijoiden käytössä 28

7 LOPUKSI 29

1 JOHDANTO

Tämä selvitys nostaa esiin kulttuuriharrastamisen kokonaisvaltaisia vaikutuksia harrastajien elämään. Erilaisissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että kulttuurilla ja taiteella on merkittäviä hyvinvointivaikutuksia elämän eri osa-alueisiin. Halusimme kehittää mittariston, jonka avulla voimme selvittää kulttuurin harrastajien henkilökohtaisia kokemuksia kulttuuriharrastamisen vaikutuksista hyvinvointiin.

Järjestöissä tehdään valtavasti työtä kulttuuriharrastamisen eteen. Työn merkitystä, arvoa ja vaikutuksia ei aina huomata järjestöjen ulkopuolella. Tämän vuoksi olemme kokeneet tärkeäksi sanoittaa ja tehdä näkyväksi kaikkia niitä vaikutuksia, mitä kulttuuriharrastaminen tuo mukanaan sekä yksilöille että yhteisöille ja samalla koko yhteiskunnalle.

Selvityksen on toteuttanut Sivistysliitto Kansalaisfoorumi, Suomen Harrastajateatteriliitto, Suomen Nuorisosirkusliitto, Suomen Nuorisoseurat ja Nuori Kulttuuri sekä Suomen Puhallinorkesteriliitto. Mukana mittareiden laadinnassa on ollut myös Kansalaisareena.

1.1 TAUSTA JA TAVOITTEET

Eri taide- ja kulttuuriorganisaatioissa tunnistetaan ja tunnustetaan taiteen ja kulttuurin moninaiset vaikutukset. Tässä selvityksessä mukana olevissa järjestöissä kulttuuriharrastamisen vaikutukset voidaan havaita konkreettisesti, sillä ne ovat läsnä jokapäiväisessä elämässämme. Jokainen kulttuuria harrastanut tietää ja tuntee, miten paljon iloa, hyvinvointia ja tärkeitä ystävyyssuhteita kulttuuriharrastus on tuonut omaan elämään.

Mittaristomme suunnitteluvaiheessa hyödynsimme kulttuurihyvinvoinnista tehtyä kansainvälistä ja suomalaista tutkimusaineistoa, jota on tehty paljon. Tausta-aineistonamme oli muun muassa Maailman terveysjärjestö WHO:n raportti taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista sekä Sitran koonti taiteen ja kulttuurin tutkituista vaikutuksista. Tutustuimme myös Taideyliopiston koordinoiman ArtsEqual-hankkeen sekä Taiteen edistämiskeskuksen kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijoiden tuottamiin julkaisuihin.

Käytimme laajaa tausta-aineistoa oman mittaristomme pohjana. Monissa tutkimuksissa on käsitelty erilaisten ammattitaiteilijoiden tai kulttuuri-instituutioiden tuottaman taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia ja niitä vaikutuksia, joita ihminen kokee ollessaan kulttuurin vastaanottajana. Työryhmämme halusi keskittyä erityisesti siihen, millä tavalla kulttuurin harrastaminen vaikuttaa harrastajien elämään. Millaisia moninaisia vaikutuksia on sillä, että ihmiset ilta toisensa ja vuosi toisensa jälkeen kokoontuvat harrastamaan teatteria, tanssia, soittoa tai sirkusta, harjoittelemaan uusia taitoja, luomaan esityksiä ja esiintymään muille ihmisille?

Halusimme tuoda keskusteluun kulttuurin vaikutuksista harrastajien näkökulman. Lisäksi tavoitteena on ollut tehdä näkyväksi ja sanoittaa kulttuuriharrastusjärjestöjen tekemän työn arvoa. Tarvitaan perusteluja ja näyttöjä toiminnan vaikutuksista ja merkittävyydestä yhteiskunnallisella tasolla, jotta järjestöjen toimintaan osattaisiin ja haluttaisiin panostaa myös tulevaisuudessa.

1.2 MITTAREIDEN LAATIMINEN

Rajasimme tarkasteltavat vaikutukset viiteen eri näkökulmaan: fyysiset vaikutukset, psykologiset vaikutukset, oppimiseen liittyvät vaikutukset, sosiaaliset vaikutukset sekä yhteisölliset vaikutukset. Jokaisen näkökulman alle listasimme erilaisia vaikutuksia, joita arvioimme kulttuuriharrastamisen tuottavan. Nämä listaamamme vaikutukset perustuivat yhtäältä aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja toisaalta havaintoihin, joita kukin järjestö oli omalta harrastajakentältään tehnyt. Lista vaikutuksista oli pitkä ja jouduimme karsimaan sitä, jotta kyselystämme ei tulisi kohtuuttoman raskas vastaajille.

Vaikutusten mittaamista varten hahmottelimme erilaisia indikaattoriväittämiä, jotka parhaiten mittaisivat kutakin vaikutusta. Näistä väittämävaihtoehdoista valitsimme mittaristoomme kaikkein osuvimmat ja parhaiten vaikutusta mittaavat väittämät.

Teimme mittaristosta neliportaisen. Vastausvaihtoehdoiksi tulivat ”eri mieltä”, ”melko eri mieltä”, ”melko samaa mieltä” sekä ”samaa mieltä”. Lisäksi vastausvaihtoehtona oli ”en osaa sanoa”, joka ei vaikuttanut vastausten keskiarvoon.

Syksyllä 2021 toteutimme pilottikokeilun, jossa testasimme mittaristoa eri-ikäisillä vastaajilla. Halusimme pilottikyselyllä testata mittaristomme ymmärrettävyyttä, kysymysten määrää sekä sitä, saammeko mittareillamme esiin niitä vaikutuksia, joita ajattelimme saavamme. Jokaisen kysymyksen perässä oli mahdollisuus kommentoida kysymystä ja sen ymmärrettävyyttä. Saimme pilottikyselyssä runsaasti vastauksia ja hyviä kommentteja vastaajilta kysymyksiin liittyen. Hioimme kysymyksiä vielä näiden kommenttien perusteella ennen valmiin mittariston julkaisua.

Muotoilemamme indikaattorit näkyvät seuraavan sivun taulukossa. Ensimmäisessä sarakkeessa näkyvät ne vaikutukset, joita halusimme mitata ja toisessa sarakkeessa niitä mittaavat indikaattoriväittämät.

MITATTAVAT VAIKUTUKSET	INDIKAATTORIVÄITTÄMÄT
FYYSISET VAIKUTUKSET	
1. Keho aktivoituu kokonaisvaltaisesti 2. Kehopositiivisuus lisääntyy 3. Fyysinen hyvinvointi paranee 4. Kehon ja mielen yhteys vahvistuu	1. Harrastuksessa käytän kehoani monipuolisesti. 2. Harrastus auttaa minua arvostamaan kehoani. 3. Tunnen voivani fyysisesti paremmin harrastukseni ansiosta. 4. Harrastukseni vahvistaa kehon ja mielen yhteyttä. 5. Harrastus kuormittaa kehoani joskus liikaa.
PSYKOLOGISET VAIKUTUKSET	
1. Itsetuntemus paranee 2. Tunnetaidot kehittyvät 3. Mielikuvituksen käyttö kehittyy 4. Mielen hyvinvointi, minäpystyvyyden ja hyväksynnän tunteet lisääntyvät 5. Pitkäjänteisyys ja resilienssi kehittyvät 6. Oman identiteetin kehittyminen	1. Olen oppinut itsestäni jotain uutta harrastukseni myötä. 2. Harrastukseni auttaa minua tunnistamaan tunteitani. 3. Voin käsitellä tunteitani harrastukseni kautta. 4. Harrastus on lisännyt luovuuttani. 5. Harrastus tarjoaa minulle sopivia haasteita, joiden selvittämisestä minulle tulee hyvä mieli. 6. Harrastukseni auttaa minua määrittämään sitä, kuka/millainen olen. 7. Harrastukseni vaatii minulta ajoittain liikaa.
OPPIMISEEN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET	
1. Kognitiiviset vaikutukset: omat taidot kehittyvät 2. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät 3. Oppimismyönteisyys lisääntyy 4. Kokonaiskuvan hahmottaminen kehittyy	1. Koen, että olen kehittynyt omassa harrastuksessani. 2. Harrastukseni on lisännyt haluani oppia lisää. 3. Saan iloa oppimisesta harrastuksessani. 4. Tässä harrastuksessa oppimani asiat ovat auttaneet minua myös muissa elämäntilanteissa. 5. Harrastukseeni liittyvä oppiminen tuntuu liian haastavalta.
SOSIAALISET VAIKUTUKSET	
1. Yksinäisyys ja sosiaalinen eristyneisyys vähenevät 2. Kyvyt rakentaa positiivisia sosiaalisia suhteita vahvistuvat 3. Osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisölliseen toimintaan lisääntyvät 4. Osallisuuden tunne lisääntyy 5. Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot paranevat	1. Olen saanut uusia kavereita harrastuksen myötä. 2. Harrastusryhmään oli helppo päästä mukaan. 3. Osaan toimia muita ryhmän/yhteisön jäseniä kohtaan arvostavasti ja kunnioittavasti. 4. Saan ääneni kuuluviin ja minua arvostetaan harrastusryhmässäni. 5. Harrastus on lisännyt kykyäni toimia yhdessä/ryhmässä. 6. Minua on kiusattu tai syrjitty harrastuksessani.
YHTEISÖÖN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET	
1. Yhteisöön kuulumisen tunne ja osallisuus vahvistuvat 2. Yhteisön hyväksi toimimisen kokemus ja taidot kasvavat 3. Usko omiin vaikuttamismahdollisuuksiin yhteisössä vahvistuu 4. Usko omiin vaikuttamismahdollisuuksiin laajemmin yhteiskunnassa vahvistuu 5. Kyky paikantaa itsensä osana kulttuuriperintöä vahvistuu 6. Muille hyvän tekemisen/ilon tuottamisen kokemus vahvistuu	1. Koen kuuluvani porukkaan. 2. Tunnen olevani tarpeellinen osana yhteisöä. 3. Harrastukseni tarjoaa minulle mahdollisuuden vaikuttaa asioihin. 4. Koen omassa harrastuksessani olevani mukana rakentamassa parempaa yhteiskuntaa. 5. Koen olevani osa kulttuuriharrastukseni perinnettä ja mukana kehittämässä sitä eteenpäin. 6. Harrastuksellani voin ilahduttaa muita. 7. En voi vaikuttaa harrastusyhteisössäni.

2 SELVITYKSEN TOTEUTUS

2.1 TOTEUTTAJAT

Mittariston laadinnassa olivat mukana Suomen Harrastajateatteriliitto, Suomen Nuorisosirkusliitto, Suomen Nuorisoseurat ja Nuori Kulttuuri, Suomen Puhallinorkesteriliitto, Kansalaisareena sekä Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Sivistysliitto Kansalaisfoorumi toimi selvityksen koordinoijana ja tulosten kokoajana. Kysely lähetettiin Suomen Harrastajateatteriliiton, Suomen Nuorisosirkusliiton, Suomen Nuorisoseurojen ja Nuori Kulttuurin sekä Suomen Puhallinorkesteriliiton jäsenille. Kansalaisareenan jäsenistölle kyselyä ei lähetetty, sillä jäsenistö koostuu pääasiassa vapaaehtoisista ei niinkään kulttuurin harrastajista. Kansalaisareena hyödyntää tätä mittaristoa myöhemmin vapaaehtoistoimintaan suunnatun mittariston laadinnassa.

Kysely toteutettiin Kukunori ry:n kehittämässä Pokka-arviointialustassa. Saimme myös Kukunorin työntekijöiltä arvokasta palautetta kyselyymme liittyen. Kysely on kaikkien käytettävissä Pokka-alustalla, minkä lisäksi mittaristo julkaistaan PDF-tiedostona Kansalaisfoorumin nettisivuilla.

2.2 SELVITYKSESSÄ TEHDYT TOIMENPITEET

Ennen kyselyn julkaisua lähetimme kaikille harrastusryhmien ohjaajille ennakkoviestin, jossa kerroimme tulevasta kyselystä ja niistä toimenpiteistä, jota kyselyyn vastaaminen vaatii. Kysely julkaistiin ja lähetettiin sekä sähköpostilla että avoimena linkkinä yllä mainittujen organisaatioiden jäsenille toukokuussa 2022. Kysely oli auki kolme viikkoa aikavälillä 2.–23.5.2022.

Saimme yhteensä 1 342 vastausta. Kyselyn sulkeutumisen jälkeen jokainen organisaatio sai omat tuloksensa arvioitavakseen ja Sivistysliitto Kansalaisfoorumi kokosi yhteen kaikkien organisaatioiden vastaukset.

Selvityksen tuloksia esiteltiin seminaarissa Teatterimuseossa 22.9.2022.

3 SELVITYKSEN TULOKSET

Käsittelemme tässä raportissa vastauksia yhtenäisenä joukkona erittelemättä eri organisaatioiden tai harrastusalojen vastauksia. Harrastusala-kysymys ei ollut kyselyssämme pakollisena, joten siihen tuli valitettavan vähän vastauksia. Näin ollen ei ole mahdollista lähteä erittelemään vastauksia harrastusalojen mukaan. Erittelemme tässä raportissa kuitenkin tuloksia karkeasti ikäryhmittäin, niin että alle 30-vuotiaiden, 31–50-vuotiaiden ja yli 51-vuotiaiden tulokset on eritelty omiksi taulukoikseen.

Selvityksen vastaukset olivat tasaisesti hyvin myönteisiä, eikä mikään väittämä erottunut huomattavan paljon muista. Myös eri ikäryhmien vastaukset olivat hyvin samankaltaisia, eikä niissä ollut suuria eroavaisuuksia. Mielenkiintoista on kuitenkin huomata, että positiiviset sosiaaliset vaikutukset ja oppimiseen liittyvät vaikutukset korostuivat vastauksissa jonkin verran. Yhteisöön liittyvät vaikutukset tuntuivat olevan vastaajille kaikkein haastavimpia ja niihin tuli eniten ”en osaa sanoa” -vastauksia.

Tuloksista käy ilmi, että kulttuuriharrastuksessa opitaan laajasti muutakin kuin vain harrastukseen välittömästi liittyviä taitoja. Moni kuvaa harrastuksen lisänneen muun muassa heidän itsetuntemustaan. Harrastuksen myötä myös esiintymisjännitys on helpottanut, vuorovaikutustaidot ovat parantuneet ja monenlaiset yhdistyksen asioiden hoitamiseen liittyvät tiedot ovat karttuneet. Moni vastaaja kertookin harrastuksen lisänneen pystyvyyden tunnetta muillakin elämän osa-alueilla kuten työelämässä.

Tässä selvityksessä olevissa taulukoissa prosenttiluvut on pyöristetty tasalukuihin lukemisen helpottamiseksi. Tämän vuoksi joissakin tuloksissa prosenttiluku saattaa mm. pyöristyä nollaksi, vaikka kyseiseen vaihtoehtoon olisi tullutkin muutamia vastauksia. Analyysiin on sisällytetty lainauksia avovastauksista, sillä ne tuovat konkreettisesti esiin sen, millä tavoin vastaajat ovat sanoittaneet kokemuksiaan.

3.1 VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Kyselyymme vastasi yhteensä 1 342 kulttuurin harrastajaa. Vastaajia on kaikista Suomen maakunnista. Eniten vastaajia on Uudeltamaalta, Pohjois-Pohjanmaalta, Keski-Suomesta ja Pirkanmaalta. Ikäryhmät on jaoteltu seuraavanlaisesti: alle 15-vuotiaat, 15–20-vuotiaat, 21–30-vuotiaat, 31–40-vuotiaat, 41–50-vuotiaat, 51–60-vuotiaat, 61–70-vuotiaat sekä yli 70-vuotiaat. Vastaajia on suhteellisen tasainen määrä kaikista ikäryhmistä, joskin 15–20-vuotiaita on suurin prosenttiosuus kaikista vastaajista. Vastaajan sukupuoli ja harrastusala oli kyselyssämme vapaaehtoisina kysymyksinä, ja näiden kysymysten vastausprosentti jäi suhteellisen matalaksi.

3.2 FYYSISET VAIKUTUKSET

Vastauksista käy ilmi, että kulttuuriharrastuksessa harrastajat käyttävät kehoaan monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti. Harrastuksen myötä harrastajien fyysinen hyvinvointi on parantunut ja kehon ja mielen yhteys on vahvistunut.

FYYSISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Harrastuksessani käytän kehoani monipuolisesti.	4	11	23	60	2
2. Harrastus auttaa minua arvostamaan kehoani.	5	9	31	47	8
3. Tunnen voivani fyysisesti paremmin harrastukseni ansiosta.	3	8	25	59	4
4. Harrastukseni vahvistaa kehon ja mielen yhteyttä.	1	4	21	69	5
5. Harrastus kuormittaa kehoani joskus liikaa.	31	39	19	8	3

Selvityksessä 90 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että kulttuuriharrastus on vahvistanut kehon ja mielen yhteyttä. Vain 1 prosentti vastaajista on eri mieltä tämän väittämän kanssa. Avovastauksissa vastaajat yhdistävät kehon ja mielen yhteyden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja toisaalta kuvaavat, miten taiteen tekeminen vaatii kehon ja mielen yhteistyötä ja samalla vahvistaa kehon ja mielen välistä yhteyttä.

”Voidakseen hyvin, tarvitaan uteliaisuutta elämään tarjoamiin mahdollisuuksiin. Psyyke ja keho, liike ja ääni muodostavat meistä kokonaisuuden.”

”Tunnen olevani vähän lähempänä omaa itseäni, kun harrastan teatteria.”

”Musiikkiharrastus ei varsinaisesti kuormita kehoa, mutta auttaa arvostamaan sitä – on hienoa miten oma keho, keuhkot ja kädet muistaa, miten tästä soittimesta saa minkäkin äänen ja kuinka saa ilmaistua itseään ja erilaisia tunteita soittamalla.”

84 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että he tuntevat voivansa fyysisesti paremmin harrastuksensa ansiosta. Avoimissa vastauksissa tulevat esiin sekä kehon hyvinvointi, että fyysisen tekemisen vaikutus mielen hyvinvointiin. Lisäksi vastaajat kuvaavat aivan konkreettisiakin terveysvaikutuksia, joita he ovat kokeneet harrastuksen tuoneen.

”Sirkusta harrastaessa olen huomannut mielialani kohoamisen ja sen, että minulla on aikaansaava ja hyvä olo niin henkisesti kuin fyysisesti. Saan todella paljon hyvää mieltä tästä harrastuksesta.”

”Tunnen olevani elossa ja täynnä virtaa.”

”Tanssi ylläpitää liikelaajuuksia, lihaskuntoa, koordinaatiota sekä auttaa hallitsemaan nivelrikon oireita.”

Lähes yhtä moni eli 83 prosenttia vastaajista kokee, että he käyttävät harrastuksessa kehoaan monipuolisesti. Eri harrastuksissa kehoa käytetään eri tavoin, kuten esimerkiksi puhaltimien soittaminen ja sirkusharrastus ovat fyysisesti erilaisia, mutta silti molemmissa vaikutukset kehoon ovat moninaisia.

”Toki itse pitää heittäytyä ja laittaa itsensä harjoitteissa likoon kokonaisena, tällöin myös esim. fyysinen liikkuvuus/ kuormittuvuus lisääntyy (positiivista). Tarkoitan siis, että yksilön tulee tietoisesti olla läsnä, laittaa itsensä likoon, sitoutua ja heittäytyä.”

”Puhaltimien soittamisessa käytetään todella aktiivisesti kehoa, mutta ei yleensä niin, että se rasittuisi.”

”Joku viisas on ilmaissut näin: Tanssiessa saavat harjoitusta kaikki lihakset varpaista korvantauksiin asti.”

3.3 PSYKOLOGISET VAIKUTUKSET

Kyselyn perusteella kulttuuriharrastus on lisännyt vastaajien itsetuntemusta ja kehittänyt pitkäjänteisyyttä ja resilienssiä. Harrastus on auttanut myös oman identiteetin kehittymisessä ja mielikuvituksen käytössä.

PSYKOLOGISET VAIKUTUKSET					
	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen oppinut itsestäni jotain uutta harrastukseni myötä.	1	3	16	78	2
2. Harrastukseni auttaa minua tunnistamaan tunteitani.	4	10	31	50	6
3. Voin käsitellä tunteitani harrastukseni kautta.	4	12	30	50	6
4. Harrastus on lisännyt luovuuttani.	1	3	23	68	2
5. Harrastus tarjoaa minulle sopivia haasteita, joiden selvittämisestä minulle tulee hyvä mieli.	1	2	18	77	2
6. Harrastukseni auttaa minua määrittämään sitä, kuka/millainen olen.	2	9	36	47	6
7. Harrastukseni vaatii minulta ajoittain liikaa.	26	40	21	11	2

95 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että harrastus tarjoaa heille sopivia haasteita, joiden selvittämisestä tulee hyvä mieli. Avovastauksissa haasteiksi kuvataan harrastuksiin liittyvien taitojen vaativuus muun muassa näytelmän vuorosanojen opettelu, erilaisten soittotapojen tai vaikeiden stemmojen oppiminen ja haastavien sirkustemppujen oppiminen. Taitoihin liittyvien haasteiden lisäksi vastaajat kuvaavat myös, kuinka tunteiden kokeminen ja ilmaiseminen

voi joskus olla haastavaa ja toisaalta ryhmän ohjaaminen tai yhdistysten luottamustoimissa toimiminen tuo omia haasteitaan. Monissa avoimissa vastauksissa kuvataan, kuinka tärkeää on, että haasteet kohdataan yhdessä harrastusryhmän kanssa ja näin niistä on helpompi selvitä.

”On ollut palkitsevaa löytää itsestään toiminnallisia harrastukseen liittyviä osa-alueita. Musiikki menee välillä jopa tunteisiin niin syvälle, että silmäkulmat kostuvat. Erilaisten soittotapojen ja tyylien omaksuminen ja toteuttaminen on osa luovuutta, kun pitää välillä itse määritellä millä välineellä ja miten nuottiin merkityn äänen toteuttaa.”

”Sirkustemppujen oppiminen ja tekeminen tekee iloiseksi, kohottaa itsetuntoa ja auttaa minua pitämään kehostani ja itsestäni enemmän, kun huomaa mihin pystyy.”

”Sirkus todellakin avartaa tunnetaitojen kokemusta ja antaa tasaisesti haasteita niihin liittyen. Se, onko nämä haasteet raskaita, riippuu täysin siitä, miten otan ne vastaan, mutta myöskin päivästä.”

94 prosenttia vastaajista kokee oppineensa itsestään jotain uutta harrastuksen myötä. Monissa avovastauksissa korostuu itsetuntemuksen lisääntyminen ja toisaalta se, kuinka taideharrastus on auttanut näkemään ja ymmärtämään ympäröivää maailmaa uusista näkökulmista. Vastauksissa kuvataan myös sitä, kuinka juuri harrastusyhteisö ja harrastuksessa solmitut ihmissuhteet ovat vaikuttaneet positiivisesti omaan kasvuun ja kehitykseen.

”Oma itsensä tunnistaminen ja tunteiden esittäminen aitona ovat lisääntyneet harrastuksen myötä.”

”Olen oppinut ja kasvanut musiikkiharrastuksen myötä sellaiseksi kuin olen. Ilman sitä monet ihmiset olisivat jääneet elämästäni pois ja todennäköisesti olisin muutenkin todella erilainen.”

”Teatteriharrastuksen myötä olen kasvanut siksi ihmiseksi, kuka nyt olen. Teatteri oli turvallinen ympäristö, jonka kautta olen solminut monia ystävyyssuhteita, oppinut kyseenalaistamaan omia ja muiden ajatusmalleja, oppinut toimimaan kunnioittavasti ja rakentavasti erilaisissa kommunikaatio- ja yhteistyötilanteissa sekä oppinut suhtautumaan rennosti elämään – en stressaa turhia, sillä teatterin pyörteissä opin, että moka on lahja, virheistä ei kuole, niistä voi oppia ja itse asiassa häpeäkin syntyy vain jos itse häpeilyyn ryhtyy. Opin myös sen, millaista on olla osa rakentavaa ja turvallista yhteisöä, jossa virheistä voidaan puhua ja anteeksi pyytäminen ja – anto on aitoa.”

”Harrastus on osa minua, se tuo esiin millainen minä olen.”

91 prosenttia kaikista vastaajista ja 94 prosenttia alle 30-vuotiaista vastaajista kuvaa harrastuksen lisänneen heidän luovuuttaan. Vastaajat kokevat siis kulttuuriharrastamisella olevan suuri

merkitys luovuuden lisääntymiseen elämässään. Luovuuteen viittaavia avovastauksia on kuitenkin vähänlaisesti, eikä luovuutta ole juurikaan avattu vastuksissa.

”Teatteri on saanut minun esiintymiskammoni katoamaan ja samalla itseluottamus on lisääntynyt. Vaikka olen ollut luova, niin teatteri on lisännyt sitä ja olen uskaltanut tuoda sitä myös esille.”

”On vaikea edes sanottaa sitä kaikkea, mitä on harrastuksen kautta oppinut, enkä ainakaan itse tajunnut sitä pääomaa kuin vasta joskus aikuisena. Luovuus on arvokas taito, jota olen onneksi saanut harjoittaa. Ensin kynnys oman materiaalin tuottamiseen, yhdistelemiseen ja kokeilemiseen on suuri, mutta tähän on kannustettu!”

Kysymykseen ”Harrastukseni vaatii minulta joskus liikaa” 21 prosenttia vastaajista on vastannut olevansa melko samaa mieltä ja 11 prosenttia samaa mieltä. Eli noin kolmannes harrastajista kokee kulttuuriharrastuksen liian kuormittavana. Monissa vastauksissa korostuu se, kuinka sitoutunutta toiminta on, ja tämän vuoksi harrastus vie paljon aikaa muun muassa perheeltä ja muilta elämän osa-alueilta. Harrastuksiin liittyy myös paljon talkootyötä ja tuotannollista työtä liittyen esimerkiksi esityksiin ja konsertteihin. Yhdistysmuotoisessa harrastustoiminnassa vastuu kasautuu helposti pienelle määrälle aktiiveja ja tämä koetaan kuormittavana. Tämä on mittari, jota meidän kannattaa jatkossa kiinnittää huomiota, sillä erityisesti yhdistystoiminnan kuormittavuus näyttää lisääntyvän vuosi vuodelta ja kasaantuvan yhä pienemmälle joukolle tekijöitä.

”Harrastukseen liittyvät velvoitteet talkoisiin ja muihin osallistumisiin vaativat ajoittain liikaa.”

”Sitoutuminen keikkapäiviin ottaa joskus liikaa aikaa.”

”Toimin harrastajateatterin hallituksessa ja tuotannossa. Ajoittain työmäärä on hyvin suuri ja vastuuta kasautuu paljon.”

”Kun sitoutuu tekemään kaiken hyvin, se syö vapaa-ajat täysin.”

”Yhdistyshallinto, se on se mikä kuluttaa. Siinä pitää olla kuin toisessa työssä päivätyön päälle, mutta ilman palkkaa ja lomia.”

”Harrastus kuormittaa henkisesti, sillä teatterin tekemiseen liittyy paljon muutakin järjestämistä ja lakisääteistä ja sosiaalista vastuuta. Harrastus vaikuttaa vahvasti myös perheeseen ja läheisiin, koska se vie paljon aikaa, voimavaroja ja vaatii keskittymistä asiaan.”

3.4 OPPIMISEEN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET

Kulttuuriharrastus tuottaa kognitiivisia vaikutuksia muun muassa siinä, että harrastajat kokevat kehittyneensä omassa harrastuksessaan. Harrastus on lisännyt myös itseohjautuvuutta ja keskittymiskykyä sekä oppimaan oppimisen taitoja. Oppimismyönteisyys on lisääntynyt kulttuuriharrastuksen myötä.

OPPIMISEEN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET					
	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen, että olen kehittynyt omassa harrastuksessani.	1	2	15	81	1
2. Harrastukseni on lisännyt haluani oppia lisää.	0	3	20	75	2
3. Saan iloa oppimisesta harrastuksessani.	0	1	13	84	1
4. Tässä harrastuksessa oppimani asiat ovat auttaneet minua myös muissa elämäntilanteissa.	2	9	29	53	6
5. Harrastukseeni liittyvä oppiminen tuntuu liian haastavalta.	51	38	6	2	3

Jopa 97 prosenttia vastaajista kokee saavansa iloa oppimisesta harrastuksessaan. Uusien asioiden oppimista kuvataan voimaannuttavaksi, virkistäväksi ja iloa tuovaksi. Joissakin vastauksissa korostetaan sitä, että harrastuksessa oppii ikään kuin vahingossa tai itsestään, kun harrastaminen on niin mukavaa oman harrastusryhmän kanssa.

”Uusien temppujen ja asioiden oppiminen tuo suurta iloa ja se on todellakin harjoittelun ja epäonnistumisten arvoista.”

”Tässä jos missä on oppimisen iloa ja oppimista tapahtuu ikään kuin vahingossakin!”

”Aivot saa paljon harjoitusta ja se todella auttaa olemaa virkeämpi ja luovempi haastavissakin tilanteissa.”

”Koen, että soittotaidon lisäksi olen kehittynyt sosiaalisissa ja ryhmätyötaidoissa, vastuullisuudessa ja järjestelmällisyydessä harrastukseni myötä. Myös musiikin ja esiintymistilaisuuksien kautta olen oppinut hyväksymään erilaisia tilanteita ja ihmisiä ja musiikin suhteen olen kaikkiruokainen. On hienoa huomata, että lapsuuden harrastus kantaa edelleen ja minulla on sellainen lukutaito kuin nuotinlukutaito.”

”Oppiessa toteuttamaan nuottikuvia ja soittaessa yhdessä muiden kanssa, voi kokea onnistumisen ja ilon tunteita.”

96 prosenttia vastaajista kokee kehittyneensä omassa harrastuksessaan. Avoimissa vastauksissa kuvataan, kuinka monilla eri osa-alueilla oppimista tapahtuu. Harrastuksissa vaaditaan monenlaisia taitoja, joissa on mahdollista kehittyä. Harrastuksissa vaadittavien taitojen kehittymisen lisäksi vastaajat kertovat kehittyneensä muun muassa sosiaalisissa taidoissa ja ryhmätyötaidoissa.

”Teatterin tekeminen on jatkuvaa oppimista omasta itsestään, näytelmistä, hahmoista, historiasta, nykyhetkestä, tunteista, erilaisista teemoista, maailman tilanteesta, näyttelijän tekniikoista, teatterin merkityksestä ihmiskunnalle ja ihan oppimisen tekniikoista lähtien.”

”Vuonna 1964 alkanut harrastus puhallinmusiikin parissa on vuosien mittaan kehittynyt monella tasolla. Läpi vuosien olen halunnut oppia lisää lyömäsoitinsektion eri osa-alueilta ja yhä edelleen näillä vuosikymmenillä haluaa oppia soittamaan uusia teoksia.”

”Vaikeusaste kasvaa taidon lisääntyessä, samalla kiinnostavuus ja sitoutuminen lisääntyy.”

95 prosenttia vastaajista kertoo, että harrastus on lisännyt heidän haluaan oppia lisää. Eri mieltä on vain 0,4 prosenttia vastaajista. Vastaajat kuvaavat, kuinka harrastuksessa kehittyminen ja oppiminen lisää motivaatiota oppia yhä enemmän. Tarve oppia lisää on saattanut johtaa myös lisäkouluttautumiseen alalla.

”Nälkä kasvaa syödessä! Mitä enemmän opin, sitä vähemmän tajuan osaavani, eli tiedon halu kasvaa kaiken aikaa! Mahtavaa vielä ”vanhoilla” päivillä oppia koko ajan uutta!! Saada kokea olevansa tärkeä osa systeemiä!”

”Kiinnostukseni teatteria kohtaan sai minut opiskelemaan draamakasvatuksen aineopinnot. Niiden kautta olen syventänyt tietämystäni ja pystyn myös ohjaamaan ryhmiä paremmin.”

”Janoan vain lisää oppimiskokemuksia! Taidot, niin sirkukseen kuten elämään liittyvät, ovat suurin rikkaus elämässäni tällä hetkellä.”

3.5 SOSIAALISET VAIKUTUKSET

Selvityksessä korostuivat erityisesti sosiaaliset vaikutukset. Vastauksista käy ilmi, että kulttuuri-harrastus vähentää yksinäisyyttä ja tukee kykyä rakentaa positiivisia sosiaalisia suhteita. Harrastus myös lisää osallisuuden tunnetta ja rohkaisee osallistumaan yhteisölliseen toimintaan ja vaikuttamaan siinä. Vastauksista käy myös ilmi, että hyvin harva kulttuurin harrastaja on kokenut kiusaamista tai syrjintää harrastuksessaan.

SOSIAALISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen saanut uusia kavereita harrastuksen myötä.	2	3	13	81	1
2. Harrastusryhmään oli helppo päästä mukaan.	1	4	20	73	2
3. Osaan toimia muita ryhmän/yhteisön jäseniä kohtaan arvostavasti ja kunnioittavasti.	0	0	12	87	1
4. Saan ääneni kuuluviin ja minua arvostetaan harrastusryhmässäni.	1	2	26	68	4
5. Harrastus on lisännyt kykyäni toimia yhdessä/ryhmässä.	2	4	23	67	5
6. Minua on kiusattu tai syrjitty harrastuksessani.	86	8	3	2	2

”Osaan toimia muita ryhmän/yhteisön jäseniä kohtaan arvostavasti ja kunnioittavasti” -väittämä sai eniten ”samaa mieltä” -vastauksia koko kyselyssä. Samaa mieltä on 87 prosenttia vastaajista ja melko samaa mieltä 12 prosenttia vastaajista. Eri mieltä ja melko eri mieltä on noin puoli prosenttia vastaajista. Arvostus ja kunnioitus harrastusryhmissä näkyy tasa-arvoisena ja yhdenvertaisena toimintana. Moni vastaaja kokeekin, että harrastusryhmässä ihmiset ovat yhdenvertaisia riippumatta koulutuksesta, ammatista tai muista taustatekijöistä.

”Ryhmässämme vallitsee tasa-arvo ja arvostamme toisiamme näyttelijöinä ja ihmisinä.”

”Vuosikymmenten aikana harrastusryhmässäni olen tutustunut moniin eri ikäisiin ihmisiin ja vuorovaikutusta on puolin ja toisin, taustaan taikka sosiaaliseen asemaan katsomatta. Ryhmä on opettanut tulemaan toimeen erilaisten ihmistyyppien kanssa, sekä auttanut ottamaan huomioon erilaisia lähestymistapoja harrastukseen ja toisiin ihmisiin.”

Tämän väittämän muotoilu kaipaa tulevissa selvityksissä hiukan muokkaamista, esimerkiksi muotoon Harrastukseni on lisännyt kykyä toimia arvostavasti ja kunnioittavasti muita ryhmän/yhteisön jäseniä kohtaan. Nykyisessä kysymyksessä harrastuksen vaikutus jää ohueksi, eikä varsinaisesti mittaa harrastuksen mukanaan tuomia vaikutuksia.

94 prosenttia vastaajista kertoo saaneensa uusia kavereita harrastuksen myötä. Kaveri- ja ystävyyssuhteita kuvataan useissa avovastauksissa ja moni korostaa, kuinka merkityksellisiä nämä ystävyyssuhteet ovat heille. Vastaajat kertovat solmineensa pitkäikäisiä, jopa kymmeniä vuosia kestäviä, ystävyyssuhteita harrastuksen parissa. Useissa kommenteissa harrastusryhmää kuvataan perheeksi.

”Sirkuksessa on paljon erilaisia ihmisiä ja joka ikinen sirkuslainen tulee toimeen jokaisen kanssa, sillä tuntuu että oltaisiin iso perhe.”

”Puhallinharrastuksen kautta olen saanut useita hienoja ystävyyssuhteita, jotka ovat jatkuneet vuosikymmeniä.”

”Teatteriyhteisö on kuin toinen perhe.”

”Teatterin ansiosta en jäänyt kesäisin yksin pienellä maalaispaikkakunnalla, jossa kaverin luo oli yli 10 km. Näin kavereita pitkin kesää teatterin merkeissä. Muuttaessani eri paikkakunnalle opiskelemaan korkeakouluun sain ensimmäiset ja pitkäaikaisimmat ystäväni nimenomaan paikallisen ylioppilasteatterin harrastajaryhmästä.”

”Olen saanut aikuisiällä ihka oikeita ystävyyksiä teatterissa. Se ei ole itsestäänselvyys! Tiedän ihmisiä, joille ei ole syntynyt elämässään syviä ystävyyssuhteita opiskeluiän jälkeen.”

86 prosenttia vastaajista on eri mieltä ja 8 prosenttia melko eri mieltä ”Minua on kiusattu tai syrjitty harrastuksessani” -väittämän kanssa. Alle 2 prosenttia vastaajista on väittämän kanssa samaa mieltä. Tämä on hieno ja arvokas tulos ja voimme olla todella tyytyväisiä, että kulttuuri-harrastuksissa esiintyy hyvin vähän kiusaamista tai syrjintää. Tämä on mittari, jota tulee seurata tarkasti myös tulevina vuosina. On tärkeää, että tulevaisuudessakin kulttuuriharrastusryhmissä on turvallinen ja kaikkia osallistujia kunnioittava ilmapiiri.

Avovastauksissa on paljon vastauksia, joissa kommentoidaan, kuinka harrastusryhmissä on hyvä ilmapiiri, eikä ketään kiusata. Monissa vastauksissa korostuu, kuinka harrastusryhmät tuovat erilaisista taustoista tulevia ihmisiä yhteen.

”Meidän teatteriryhmässä ei hyväksytä kiusaamista, se kuuluu ensimmäisiin sääntöihin.”

”Orkesterissa ei kiusata ketään!!!”

”Minulla on samoja ystäviä kuin vuonna 1978, kun aloitimme soittoharrastuksen.
Ja soittaessa unohdetaan tittelit, joten ystäviä ja kavereita on myös paljon oman ammattialan ulkopuolelta.”

Vaikka vain pieni osa kertoi kokeneensa kiusaamista ja kiusaamisesta oli saattanut kulua jo aikaa, on tämä selvästi aihe, josta haluttiin jakaa kokemuksia avoimissa vastauksissa. Vastaajat kertovat tilanteista, joissa heitä on kiusattu, ryhmän kaikkia jäseniä ei olla kohdeltu yhdenvertaisesti tai harrastusryhmien sisäpiireihin on ollut vaikea päästä mukaan.

”Ei ole varsinaisesti kiusattu, mutta on tilanteita, jotka heti tulivat mieleeni ja joista ei ole jäänyt hyvä mieli.”

”Edellisessä ryhmässä minua ei arvostettu, nykyisessä ryhmässä minua arvostetaan.”

”Harrastusryhmän sisällä muodostuu aina kuppikuntia. Kaikkiin ei pääse mukaan yhtä helposti ja jossain porukassa voi olla ulkopuolinen olo.”

3.6 YHTEISÖÖN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET

Yhteisöön liittyvien vaikutusten hahmottaminen oli kaikkein vaikeinta vastaajille. Näihin väittämiin tuli kaikkein eniten En osaa sanoa -vastauksia. Toisaalta vastaajat kuvaavat yhteisöön liittyviä vaikutuksia monipuolisesti avovastauksissa. Selvityksen perusteella kulttuuriharrastaminen vahvistaa yhteisöön kuulumisen tunnetta ja osallisuutta sekä muille hyvän tekemisen ja ilon tuottamisen kokemusta.

YHTEISÖÖN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET					
	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen kuuluvani porukkaan.	1	3	18	76	2
2. Tunnen olevani tarpeellinen osana yhteisöä.	2	14	25	66	3
3. Harrastukseni tarjoaa minulle mahdollisuuden vaikuttaa asioihin.	3	12	32	45	9
4. Koen omassa harrastuksessani olevani mukana rakentamassa parempaa yhteiskuntaa.	4	12	33	37	14
5. Koen olevani osa kulttuuriharrastukseni perinnettä ja mukana kehittämässä sitä eteenpäin.	1	5	25	61	7
6. Harrastuksellani voin ilahduttaa muita.	0	1	12	84	2
7. En voi vaikuttaa harrastusyhteisössäni.	63	24	5	2	6

Vastaajista 84 prosenttia on samaa mieltä väittämän ”Harrastuksellani voin ilahduttaa muita” kanssa ja 12 prosenttia on melkein samaa mieltä. Yhteensä siis 96 prosenttia vastaajista kokee voivansa ilahduttaa muita omalla kulttuuriharrastuksellaan. Vastaukset ovat hyvin samanlaisia kaikissa ikäluokissa.

Vastauksista käy ilmi, että muiden ilahduttaminen tuo iloa myös tekijöille itselleen. Tähän kyselyyn vastanneista moni harrastaa esittäviä taiteita, joten esiintyminen ja sitä kautta ilon tuottaminen muille näkyy varmasti konkreettisesti harrastajien arjessa.

”On mukava tuottaa iloa ja virkistystä ihmisille ja saada sitä samalla itsekin.”

”Haluan tuoda tanssin iloa esityksillä.”

”Kun on ajanut näytelmän tekniikka-ajon esityksessä ja näyttelijät ovat loistaneet lavalla, puhumattakaan ohjaajan panoksesta sekä muista tukitöistä (puvustus, lavastus, maskeeraus) ja on päästy loppukumarruksiin asti, niin yleisön taputukset ovat paras kiitos, mitä ryhmä voi saada.”

”Koen että esityksillämme saamme iloa myös muidenkin arkeen. Tällä on suuri merkitys ihmisten arjessa, jotka eivät välttämättä itse harrasta, mutta haluavat käydä katsomassa ja kokemassa sen tunneskaalan, jota välitetään esitysten avulla.”

94 prosenttia vastaajista on samaa mieltä tai melko samaa mieltä väittämän ”koen kuuluvani porukkaan” kanssa ja vain 1 prosentti vastaajista on eri mieltä. Kaikkein myönteisimmin tähän väittämään ovat vastanneet 51- yli 70-vuotiaat, joista samaa mieltä tai melkein samaa mieltä on jopa 98 prosenttia. Alle 30-vuotiaista vastaajista puolestaan 91 prosenttia on vastannut myönteisesti kyseiseen väittämään.

Vastauksissa kuvataan, kuinka harrastusyhteisöön kuuluminen tuntuu tärkeältä ja merkityksellisellä. Suurin osa kyselymme vastaajista harrastaa sellaista taidemuotoa, joka vaatii yhdessä tekemistä ja taide syntyy ryhmän yhteistyönä. Tämä näkyy vastauksissa positiivisena kokemuksena siitä, että yhteiset ponnistelut tietyn päämäärän eteen tuovat ihmisiä lähemmäs toisiaan ja tiivistävät yhteisöä.

”Kesäteatteri porukka on kuin samaa perhettä. Esitysten loputtua tulee haikea olo, kun ollaan niin tiiviisti yli puoli vuotta.”

”Orkesterisoiton yhteisöllisyys – jäsenyys ryhmässä – sinänsä on merkityksellistä.”

”Harrastusyhteisö on minulle tärkeä.”

”Yhteistyö on voimaa, teatteriesityksen luominen on tiimityötä, mistä nautin.”

”Yhteisön merkitys on suuri ja sen voima kantaa pitkälle. Perheeseen kuuluvat nekin, jotka syystä tai toisesta lopettavat harrastuksen, side on jollain tapaa elinikäinen, ainakin jos itse niin tahtoo.”

Toisaalta joissakin vastauksissa kuvataan myös, kuinka harrastusryhmään saattaa syntyä erilaisissa rooleissa toimivien välille sisäänpäin kääntyneitä ryhmiä, joihin muiden on vaikea päästä mukaan. Lisäksi yhteisöllisyyteen ja kokemuksiin porukkaan kuulumisesta ovat vaikuttaneet korona-ajan kokoontumisrajoitukset.

”Yhteisöllisyys vaihtelee projektikohtaisesti. Projekteissa on erilaisia toimijoita ja yleensä lavalla olevat kokevat yhteisöllisyyden vahvemmin. Välttämättömät taustatoimijat, kuten budjettien ja markkinoinnin parissa huhkivat tuottajat jäävät usein ulkopuolisiksi.”

”Aloitin tanssiharrastuksen ensimmäisenä koronavuonna, joten kaikki mahdolliset tanssitapahtumat ovat jääneet minulta väliin. En ole siis päässyt verkostoitumaan muiden tanssinharrastajien kanssa tai esim. seuraamaan tanssitapahtumia. Olisi kyllä mukavaa päästä osaksi suurempaa tanssiyhteisöä, sillä olen hyvin motivoitunut tämän harrastuksen suhteen.”

87 prosenttia vastaajista on eri mieltä ”En voi vaikuttaa harrastusyhteisössäni” -väittämän kanssa ja noin 7 prosenttia on väittämän kanssa samaa mieltä. Vaikuttaminen näyttäytyy monessa vastauksessa yhdistyksen hallintoon liittyvänä vaikuttamisena ei välttämättä niinkään esimerkiksi taiteelliseen lopputulokseen tai yhteisön muuhun toimintaan liittyvänä vaikuttamisena. Monet

kuvaavatkin voivansa vaikuttaa yhteisössään juuri sen verran kuin haluavat, mutta tarve vaikuttamiseen ei ole kovin suuri.

”Koen että saan vaikuttaa ja olla mukana harrastustoiminnassani juuri sen verran kuin haluan ja pystyisin hakeutumaan vieläkin vastuullisimpiin tehtäviin, jos haluaisin, mutta ainakin toistaiseksi olen ollut tyytyväinen tähän asemaan missä olen juuri nyt harrastajana.”

”Mahdollisuudet vaikuttaa ovat moninaiset ja minua myös kuunnellaan ulkopuolella harrastustani esim. eri yritykset ovat kiinnostuneita uusista ideoista.”

”Koen kulttuuriharrastukset tärkeäksi itselleni, yhteisölleen ja esiintymisten kautta myös yhteiskunnalle, kun voimme soittaessa vaikuttaa myös erilaisiin kuulijoihin.”

Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvät vaikutukset olivat vaikeimmin hahmotettavia kyselymme vastaajille. Näihin kysymyksiin tuli kaikkein eniten ”en osaa sanoa” -vastauksia verrattuna muihin osa-alueisiin. Harrastajat kokevat, että voivat harrastuksellaan ilahduttaa muita ja että harrastusyhteisö on heille merkityksellinen, mutta vaikuttaminen yhteiskuntaan koetaan vieraammaksi. Erityisesti tämä näkyy alle 30-vuotiaiden vastaajien vastauksissa.

”Koen omassa harrastuksessani olevani mukana rakentamassa parempaa yhteiskuntaa” -väittämään tuli koko kyselyssä kaikkein vähiten ”samaa mieltä” -vastauksia. 70 prosenttia vastaajista on samaa mieltä ja 16 prosenttia vastaajista on eri mieltä kyseisen väittämän kanssa. Alle 30-vuotiaista 66 prosenttia oli väittämän kanssa samaa tai melko samaa mieltä. Jopa 14 prosenttia kaikista vastaajista ja 16 prosenttia alle 30-vuotiaista vastaajista on vastannut tähän kysymykseen ”en osaa sanoa”. Tämä on moninkertainen määrä ”en osaa sanoa” -vastauksia verrattuna muihin väittämiin. Tämä saattaa olla usealle harrastajalle uusi näkökulma, jota he eivät ole tulleet aiemmin edes ajatelleeksi. Pilottikyselyssä, jossa kokeilimme mittariston toimivuutta, muutamassa avovastauksessa kiiteltiin tällaisten väittämien tuomista mittaristoon, sillä ne saivat vastaajat ajattelemaan harrastustaan aivan uudella tavalla.

4 TULOKSET IKÄRYHMITTÄIN

Selvityksen tulokset on jaoteltu seuraavilla sivuilla taulukoihin ikäryhmittäin. Ikäryhmät on jaettu seuraavasti: alle 30-vuotiaat, 31–50-vuotiaat ja yli 51-vuotiaat. Prosenttiluvut on pyöristetty lukemisen helpottamiseksi.

4.1 ALLE 30-VUOTIAAT

FYYSISET VAIKUTUKSET					
	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Harrastuksessa käytän kehoani monipuolisesti.	3	9	19	68	1
2. Harrastus auttaa minua arvostamaan kehoani.	5	9	32	45	9
3. Tunnen voivani fyysisesti paremmin harrastukseni ansiosta.	4	8	24	59	5
4. Harrastukseni vahvistaa kehon ja mielen yhteyttä.	1	5	22	66	5
5. Harrastus kuormittaa kehoani joskus liikaa.	27	43	20	7	2

PSYKOLOGISET VAIKUTUKSET					
	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen oppinut itsestäni jotain uutta harrastukseni myötä.	1	3	12	81	3
2. Harrastukseni auttaa minua tunnistamaan tunteitani.	4	10	32	48	6
3. Voin käsitellä tunteitani harrastukseni kautta.	3	11	27	54	5
4. Harrastus on lisännyt luovuuttani.	0	3	19	75	2
5. Harrastus tarjoaa minulle sopivia haasteita, joiden selvittämisestä minulle tulee hyvä mieli.	1	2	19	76	1
6. Harrastukseni auttaa minua määrittämään sitä, kuka/millainen olen.	2	8	33	54	4
7. Harrastukseni vaatii minulta ajoittain liikaa.	27	40	22	10	2

OPPIMISEEN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET

	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen, että olen kehittynyt omassa harrastuksessani.	1	1	12	85	1
2. Harrastukseni on lisännyt haluani oppia lisää.	0	3	16	79	2
3. Saan iloa oppimisesta harrastuksessani.	0	0	11	86	1
4. Tässä harrastuksessa oppimani asiat ovat auttaneet minua myös muissa elämäntilanteissa.	2	8	28	57	5
5. Harrastukseeni liittyvä oppiminen tuntuu liian haastavalta	51	41	5	2	2

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen saanut uusia kavereita harrastuksen myötä.	3	4	14	78	1
2. Harrastusryhmään oli helppo päästä mukaan.	2	5	26	64	2
3. Osaan toimia muita ryhmän/yhteisön jäseniä kohtaan arvostavasti ja kunnioittavasti.	0	0	8	92	0
4. Saan ääneni kuuluviin ja minua arvostetaan harrastusryhmässäni.	1	3	27	67	3
5. Harrastus on lisännyt kykyäni toimia yhdessä/ryhmässä.	2	4	18	73	3
6. Minua on kiusattu tai syrjitty harrastuksessani.	86	9	2	2	2

YHTEISÖÖN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET

	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen kuuluvani porukkaan.	2	5	24	68	1
2. Tunnen olevani tarpeellinen osa yhteisöä.	2	6	29	60	4
3. Harrastukseni tarjoaa minulle mahdollisuuden vaikuttaa asioihin.	3	14	31	42	9
4. Koen omassa harrastuksessani olevani mukana rakentamassa parempaa yhteiskuntaa.	4	14	35	31	16
5. Koen olevani osa kulttuuriharrastukseni perinnettä ja mukana kehittämässä sitä eteenpäin.	2	5	31	55	7
6. Harrastuksellani voin ilahduttaa muita.	0	1	12	85	1
7. En voi vaikuttaa harrastusyhteisössäni.	59	28	6	1	5

4.2 31–50-VUOTIAAT

FYYSISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Harrastuksessa käytän kehoani monipuolisesti.	1	12	21	64	1
2. Harrastus auttaa minua arvostamaan kehoani.	2	7	31	56	4
3. Tunnen voivani fyysisesti paremmin harrastukseni ansiosta.	1	7	23	67	1
4. Harrastukseni vahvistaa kehon ja mielen yhteyttä.	1	2	17	78	3
5. Harrastus kuormittaa kehoani joskus liikaa.	34	38	18	8	2

PSYKOLOGISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen oppinut itsestäni jotain uutta harrastukseni myötä.	0	1	11	86	1
2. Harrastukseni auttaa minua tunnistamaan tunteitani.	2	9	28	58	4
3. Voin käsitellä tunteitani harrastukseni kautta.	1	8	24	64	3
4. Harrastus on lisännyt luovuuttani.	0	3	19	77	1
5. Harrastus tarjoaa minulle sopivia haasteita, joiden selvittämisestä minulle tulee hyvä mieli.	0	1	13	84	1
6. Harrastukseni auttaa minua määrittämään sitä, kuka/millainen olen.	1	7	30	57	3
7. Harrastukseni vaatii minulta ajoittain liikaa.	22	45	22	10	2

OPPIMISEEN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen, että olen kehittynyt omassa harrastuksessani.	0	0	16	83	0
2. Harrastukseni on lisännyt haluani oppia lisää.	0	1	18	80	1
3. Saan iloa oppimisesta harrastuksessani.	0	0	8	91	1
4. Tässä harrastuksessa oppimani asiat ovat auttaneet minua myös muissa elämäntilanteissa.	1	9	22	65	4
5. Harrastukseeni liittyvä oppiminen tuntuu liian haastavalta	57	33	6	2	1

SOSIAALISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen saanut uusia kavereita harrastuksen myötä.	0	6	12	81	1
2. Harrastusryhmään oli helppo päästä mukaan.	1	3	20	75	1
3. Osaan toimia muita ryhmän/yhteisön jäseniä kohtaan arvostavasti ja kunnioittavasti.	0	0	12	87	1
4. Saan ääneni kuuluviin ja minua arvostetaan harrastusryhmässäni.	1	1	19	78	1
5. Harrastus on lisännyt kykyäni toimia yhdessä/ryhmässä.	1	4	22	68	4
6. Minua on kiusattu tai syrjitty harrastuksessani.	86	9	2	1	1

YHTEISÖÖN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen kuuluvani porukkaan.	1	1	20	75	1
2. Tunnen olevani tarpeellinen osa yhteisöä.	0	3	24	69	4
3. Harrastukseni tarjoaa minulle mahdollisuuden vaikuttaa asioihin.	1	11	33	49	6
4. Koen omassa harrastuksessani olevani mukana rakentamassa parempaa yhteiskuntaa.	2	12	33	44	9
5. Koen olevani osa kulttuuriharrastukseni perinnettä ja mukana kehittämässä sitä eteenpäin.	0	5	21	70	4
6. Harrastuksellani voin ilahduttaa muita.	0	3	9	86	2
7. En voi vaikuttaa harrastusyhteisössäni.	68	25	3	1	4

4.3 YLI 51-VUOTIAAT

FYYSISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Harrastuksessa käytän kehoani monipuolisesti.	4	13	29	53	3
2. Harrastus auttaa minua arvostamaan kehoani.	3	9	28	53	6
3. Tunnen voivani fyysisesti paremmin harrastukseni ansiosta.	2	7	26	60	4
4. Harrastukseni vahvistaa kehon ja mielen yhteyttä.	1	3	19	73	4
5. Harrastus kuormittaa kehoani joskus liikaa.	32	39	17	8	4

PSYKOLOGISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen oppinut itsestäni jotain uutta harrastukseni myötä.	1	1	17	80	2
2. Harrastukseni auttaa minua tunnistamaan tunteitani.	2	5	31	56	5
3. Voin käsitellä tunteitani harrastukseni kautta.	3	11	33	48	6
4. Harrastus on lisännyt luovuuttani.	1	3	26	69	3
5. Harrastus tarjoaa minulle sopivia haasteita, joiden selvittämisestä minulle tulee hyvä mieli.	0	1	16	83	1
6. Harrastukseni auttaa minua määrittämään sitä, kuka/millainen olen.	3	9	41	40	8
7. Harrastukseni vaatii minulta ajoittain liikaa.	25	40	22	13	1

OPPIMISEEN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen, että olen kehittynyt omassa harrastuksessani.	0	2	20	76	2
2. Harrastukseni on lisännyt haluani oppia lisää.	1	2	23	73	3
3. Saan iloa oppimisesta harrastuksessani.	0	1	14	84	2
4. Tässä harrastuksessa oppimani asiat ovat auttaneet minua myös muissa elämäntilanteissa.	2	6	33	53	6
5. Harrastukseeni liittyvä oppiminen tuntuu liian haastavalta	47	41	8	2	3

SOSIAALISET VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Olen saanut uusia kavereita harrastuksen myötä.	1	2	13	84	1
2. Harrastusryhmään oli helppo päästä mukaan.	0	3	16	81	1
3. Osaan toimia muita ryhmän/yhteisön jäseniä kohtaan arvostavasti ja kunnioittavasti.	0	1	15	85	1
4. Saan ääneni kuuluviin ja minua arvostetaan harrastusryhmässäni.	0	2	28	67	3
5. Harrastus on lisännyt kykyäni toimia yhdessä/ryhmässä.	2	3	26	65	5
6. Minua on kiusattu tai syrjitty harrastuksessani.	88	6	3	1	3

YHTEISÖÖN LIITTYVÄT VAIKUTUKSET	Eri mieltä %	Melko eri mieltä %	Melko samaa mieltä %	Samaa mieltä %	Ei osaa sanoa %
1. Koen kuuluvani porukkaan.	0	2	14	84	1
2. Tunnen olevani tarpeellinen osa yhteisöä.	1	1	20	77	2
3. Harrastukseni tarjoaa minulle mahdollisuuden vaikuttaa asioihin.	3	9	33	49	7
4. Koen omassa harrastuksessani olevani mukana rakentamassa parempaa yhteiskuntaa.	4	7	35	44	10
5. Koen olevani osa kulttuuriharrastukseni perinnettä ja mukana kehittämässä sitä eteenpäin.	1	2	21	73	4
6. Harrastuksellani voin ilahduttaa muita.	0	2	12	85	1
7. En voi vaikuttaa harrastusyhteisössäni.	70	20	5	1	4

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Selvityksen tuloksista käy ilmi, että kulttuurin harrastamisella on merkittäviä vaikutuksia harrastajien elämään monilla eri elämän osa-alueilla. Tulokset ovat suhteellisen tasaisia, eivätkä erot eri indikaattorien tai vastaajaryhmien välillä ole kovin suuria. Tosin tässä ensimmäisessä kyselyssä pystyimme erottelemaan vastauksia ainoastaan eri ikäryhmien mukaan, sillä suureen osaan taustatietokysymyksistä saimme hyvin vähän vastauksia.

Vastauksissa korostuvat jonkin verran sosiaaliset vaikutukset ja oppimiseen liittyvät vaikutukset. Näillä osa-alueilla on jonkin verran enemmän ”samaa mieltä ja melko samaa mieltä” -vastauksia kuin muilla osa-alueilla. Sosiaalisten vaikutusten merkitys näkyy myös siinä, että vastaajat kuvaavat sosiaalisia vaikutuksia myös muiden osa-alueiden alla olevissa avovastauksissa. Moni kuvaa harrastusryhmässä olevien kavereiden olevan tärkein syy harrastaa ja oppiminenkin koetaan mielekkääksi silloin, kun ympärillä oleva ryhmä on turvallinen ja ilmapiiri salliva. Myös psykologisiin vaikutuksiin liittyvissä avovastauksissa moni kuvaa, kuinka juuri harrastusryhmän sosiaaliset suhteet ja yhdessä muiden kanssa harrastaminen vaikuttavat mielen hyvinvointiin.

Fyysisistä vaikutuksista suurimmaksi nousee kehon ja mielen yhteyden vahvistuminen ja kehon monipuolinen käyttö. Vastauksissa korostuu se, kuinka kokonaisvaltaisesti taide- ja kulttuuriharrastaminen vaikuttaa mielen ja kehon hyvinvointiin ja kuinka taiteen tekeminen usein vaatii kokonaisvaltaista heittäytymistä tekemiseen, niin fyysisesti kuin henkisestikin. Monessa vastauksessa kuvattiin myös aivan konkreettisia terveyden kohentumiseen ja kehon toimintaan liittyviä vaikutuksia, joita kulttuuriharrastus on tuonut mukanaan.

Yhteisöön liittyvät vaikutukset ovat ilmeisesti olleet vaikeimpia hahmottaa, sillä näissä väittämissä on kaikkein eniten ”en osaa sanoa” -vastauksia. Harrastajat kokevat, että voivat harrastuksellaan ilahduttaa muita ja että harrastusyhteisö on heille merkityksellinen, mutta vaikuttaminen yhteiskuntaan koetaan vieraammaksi. Tämä johtunee siitä, että yhteisöön liittyvät vaikutukset eivät välttämättä ole niin ilmeisiä ja suoraan havaittavissa, kuin muut mittaamamme vaikutukset. Pilottikyselyssä yhteisöön liittyvien vaikutusten kohdalla avovastauksiin tuli monia vastauksia, joissa kävi ilmi, että vastaaja ei ollut koskaan aiemmin edes tullut ajatelleeksi vaikuttavansa yhteiskuntaan harrastuksensa myötä. Nähtäväksi jää, millä tavoin selvityksemme ja sen herättämät ajatukset vaikuttavat harrastajien kokemuksiin tulevaisuudessa ja näkyykö tämä mahdollisesti jollain tavoin tulevissa selvityksissä.

Tässä vielä vahvimmin esiin nousevat vaikutukset tiivistettynä:

1. Fyysiset vaikutukset: Kulttuuriharrastuksessa harrastajat käyttävät kehoaan kokonaisvaltaisesti. Harrastuksen myötä harrastajien fyysinen hyvinvointi on parantunut ja kehon ja mielen yhteys on vahvistunut.
2. Psykologiset vaikutukset: Kulttuuriharrastus on lisännyt vastaajien itsetuntemusta ja kehittänyt pitkäjänteisyyttä ja resilienssiä. Harrastus on auttanut myös oman identiteetin kehittymisessä ja mielikuvituksen käytössä.
3. Oppimiseen liittyvät vaikutukset: Kulttuuriharrastuksella on ollut kognitiivisia vaikutuksia muun muassa siinä, että harrastajat kokevat kehittyneensä omassa harrastuksessaan. Harrastus on lisännyt myös itseohjautuvuutta ja keskittymiskykyä sekä oppimaan oppimisen taitoja. Oppimismyönteisyys on lisääntynyt kulttuuriharrastuksen myötä.

4. Sosiaaliset vaikutukset: Kulttuuriharrastus vähentää yksinäisyyttä ja tukee kykyä rakentaa positiivisia sosiaalisia suhteita. Harrastus myös lisää osallisuuden tunnetta ja rohkaisee osallistumaan yhteisölliseen toimintaan ja vaikuttamaan siinä. Vastauksista käy myös ilmi, että hyvin harva kulttuurin harrastaja on kokenut kiusaamista tai syrjintää harrastuksessaan.
5. Yhteisöön liittyvät vaikutukset: kulttuuriharrastaminen vahvistaa yhteisöön kuulumisen tunnetta ja osallisuutta sekä muille hyvän tekemisen ja ilon tuottamisen kokemusta.

Vaikka harrastajat itse eivät koe harrastamisensa vaikuttavan voimakkaasti yhteiskuntaan, selvityksen tuloksista kokonaisuutena voi tehdä johtopäätöksen, että kulttuuriharrastamisella on vaikutuksia yksilöiden lisäksi yhteisöille ja koko yhteiskunnalle. Sillä, että ihmiset löytävät kulttuuriharrastusten parissa tärkeitä ystäviä, merkityksellisiä kokemuksia, iloa ja mahdollisuuden tulla näkyväksi yhteisöissään, on suuri merkitys koko yhteiskunnan hyvinvoinnille.

6 JATKOTOIMENPITEITÄ

6.1 KYSELYN TOISTAMINEN JA VERTAILTAVA AINEISTO TULEVINA VUOSINA

Tarkoituksenamme on toistaa kysely joka toinen vuosi. Tavoitteena on saada säännöllisesti kerättyä dataa kulttuuriharrastamisen koetuista vaikutuksista. Tämän ensimmäisen selvityksen perusteella voimme tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä toimintamme vaikutuksista. Vuosien saatossa, kun saamme pitkäaikaisdataa kulttuuriharrastusten vaikutuksista ja voimme vertailla vaikutusten muutoksia, voimme alkaa puhua jo vaikuttavuudesta.

Kyselyä toistamalla meidän on mahdollista havaita myös, millä tavoin yhteiskunnan muutokset heijastuvat kulttuurin harrastamiseen ja toisin päin, millä tavoin kulttuuriharrastukset vaikuttavat yhteiskuntaan. Tämä ensimmäinen kysely on toteutettu kahden koronavuoden jälkeen, jolloin useat harrastukset ovat olleet tauolla, ja toiminta on vaikeutunut koronarajoitusten vuoksi. On mielenkiintoista nähdä, millä tavoin vastaukset muuttuvat, kun harrastamisen mahdollisuudet taas lisääntyvät ja ihmiset voivat jälleen kokoontua yhteen harrastustensa pariin.

6.2 MITTARISTO ON MYÖS MUIDEN TOIMIJOIDEN KÄYTÖSSÄ

Jaamme mittaristomme avoimesti ladattavana tiedostona muun muassa Kansalaisfoorumin nettisivuilla ja se on myös käytettävissä Pokka-arviointialustalla. Toiveenamme on, että mahdollisimman monet kulttuuriharrastuksen parissa toimivat yhteisöt ottaisivat luomamme mittariston käyttöön. Samaa mittaristoa hyödyntämällä voidaan kerätä yhteistä dataa, jota voidaan yhdistää ja verrata keskenään ja näin on mahdollista saada myös laajempaa aineistoa, jonka avulla voimme tehdä näkyväksi kulttuuriharrastamisen vaikutuksia ja jopa vaikuttavuutta.

Toivomme myös, että tästä nuorille ja aikuisille suunnatusta mittaristosta ja selvityksestä on hyötyä niille tahoille, jotka ovat suunnittelemassa samankaltaisen mittariston laatimista lapsille.

7 LOPUKSI

Tämän mittariston laatiminen ja selvityksen tekeminen on ollut antoisa prosessi koko työryhmällemme. Olemme tyytyväisiä, että olemme saaneet luotua mittariston, joka keskittyy erityisesti kulttuurin harrastajien omiin kokemuksiin ja näin tuotua kulttuurikentälle uudenlaisen näkökulman kulttuurin vaikutusten esiin nostamiseen.

Selvitys todentaa, että kulttuurinharrastajat kokevat laajasti harrastamisen parantavan heidän hyvinvointiaan sekä vahvistavan oppimista. Koetut sosiaaliset vaikutukset ovat kaikkein merkittävimmät: kulttuuriharrastus vähentää yksinäisyyttä ja tarjoaa turvallisen, innostavan ja kehittävän ympäristön, jossa kehittyä sekä oppia yhteistyö- ja vaikuttamistaitoja. Matalakynnyksinen osallistuminen ja harrastaminen paikallisyhteisöissä on monille tapa harjoitella kansalaistaitoja ja ilmaista omaa toimijuuttaan.

On tärkeää tunnistaa kulttuurin ja taiteen muutosvoima demokratian vahvistamisen työkaluna. Kulttuurinen sivistystyö luo mahdollisuuksia osallistujalle osallisuuteen, hyvinvointiin ja ihmisen kasvamiseen kulttuurin keinoin – niin kokijana, tekijä kuin oppijana. Tämä selvitys osoittaa, että kulttuurin harrastaminen, tekeminen ja kokeminen voivat vahvistaa kansalaisosallistumista, lisätä sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä antaa väylän vaikuttaa.

Kansalaisfoorumi, 2023

Tämä teos on lisensoitu
Creative Commons Nimeä 4.0
Kansainvälinen -lisenssillä.